

MINIMÁLNÍ PREVENTIVNÍ PROGRAM

Nejúčinnější a nejlevnější prevence je zdravá výchova dětí v rodině a ve škole

ZÁKLADNÍ ŠKOLA A STŘEDNÍ ŠKOLA WALDORFSKÁ

Základní škola a střední škola waldorfská (ZŠaSŠW) je dvanáctiletá waldorfská škola, usilující o harmonický rozvoj dětské osobnosti na základě anthroposofického pohledu na člověka, s cílem připravit postižené dítě na samostatný praktický život.

INFORMACE O ŠKOLE

V České republice vzniklo několik waldorfských škol, ale se zdravotně postiženými dětmi, na principech waldorfské pedagogiky, pracuje v současné době jen naše ZŠaŠŠW.

Čerpáme z bohatých zkušeností zahraničních škol podobného typu. Spolupracujeme s partnerskou školou Tobiasschool v holandském Zeistu. Jsme rovněž členem Mezinárodní asociace pro waldorfskou pedagogiku (IAO), Českého sdružení pro waldorfskou pedagogiku (ČSWP) a Asociace waldorfských škol.

ZŠaŠŠW je 12-ti letá státní škola zařazená do sítě škol, jejím zřizovatelem je Magistrát hl.města Prahy. Pracujeme jako škola, která integruje různé stupně a druhy postižení.

Teoretické i praktické vyučování (keramika, šití, dřevořezba) se odehrává ve školním areálu na **Opatově – ul. Křejského 1501 , Praha 4.**

Zemědělské a chovatelské praxe, společně s kovářím a košíkářstvím probíhají v nadačním domě v **Roškopově 58 u Staré Paky.**

DIAGNOSTIKA DĚTÍ

Naši školu tvoří **Základní škola praktická a Praktická škola dvouletá.** Máme integrované třídy pro děti s poruchami učení, s mentálním postižením, kombinovanými vadami, s problémy v sociálním citění. Nepřijímáme však děti s komplikovanými poruchami chování, např. agresivní projevy či s psychiatrickou diagnózou.

Takové děti, které na naší škole máme, vyžadují samozřejmě **individuální přístup. Platí to i v případě prevence.**

VZHLEDEM K DIAGNOSTICE DĚTÍ A S TÍM SOUVISEJÍCÍ FILOSOFIÍ NAŠÍ ŠKOLY A KONCEPCI VÝUKY, NELZE TÉMATA PREVENCE KONKRÉTNĚ ROZDĚLIT DO URČITÝCH ROČNÍKŮ. PREVENCE A TÉMATA JSOU VŽDY ZAPOJENY CELOPLOŠNĚ, PROLÍNÁJÍ SE VE VÝUCE VŠECH ROČNÍKŮ A VZHLEDEM K MENTÁLNÍ ÚROVNI DĚTÍ SE TÉMATA BĚHEM CELÝCH DVANÁCTI LET NEUSTÁLE OPAKUJÍ, ABY BYLA DĚTEM ALESPŮŇ ČÁSTEČNĚ V POVĚDOMÍ A DLE JEJICH MOŽNOSTÍ DÍKY NEUSTÁLÉMU OPAKOVÁNÍ ZAFIXOVÁNA.

MINIMÁLNÍ PREVENTIVNÍ PROGRAM

Na naší škole pracujeme s dětmi podle principů a zásad waldorfské pedagogiky, která vychází z anthroposofického pohledu na člověka. Anthroposofie (nauka o člověku) umožňuje učitelům komplexní pochopení a poznání osobnosti dítěte a mladého člověka.

Vzhledem k těmto principům, lze říci, že minimální preventivní program je obsažen v celkové filosofii naší školy, v přístupu k dětem, stylu výuky...

Jsme škola podporující zdravý životní styl. Aktivita spojené s poskytováním informací a prevencí týkajících se zdraví, zdravého životního stylu a sociálně patologických jevů jsou **přímo součástí filosofie školy a způsobu výuky, který je typický pro waldorfské školy.**

Od školního roku 2006/2007 vyučujeme dle vlastního **Školního vzdělávacího programu, kde jsou tato témata zařazena buď přímo do klíčových kompetencí výuky, nebo jako součást průřezových témat.**

Každému dítěti chceme umožnit **harmonický rozvoj: objevovat své schopnosti a radovat se z nich, získávat zdravé sebevědomí, být druhým ku pomoci a užítku. Je třeba harmonicky rozvíjet všechny složky člověka: myšlení, citění, vůli.**

Přítomnost integrovaných žáků považujeme za dobrou příležitost, jak ukázat dětem i dospělým, že každý má v sobě něco, čím může obohatit druhé. Zároveň se mu může dostat pomoci, odkud by ji třeba nečekal. **Nepodporujeme soutěživost vedoucí k egoismu.**

Chceme posílit oblast sociálního citění a komunikace, klademe důraz na osobní kontakt.

Snažíme se obracet pozornost do okolního světa, aby naše děti nebyly v dospělosti hluché a slepé k potřebám druhých živých bytostí této planety.

SPOLUPRÁCE S RODINOU

Díky **úzké spolupráci školy s rodinou dítěte** vzniká mnohem důvěrnější vztah, ze kterého mohou těžit všichni zúčastnění. Děti, o které společně pečujeme, vyžadují větší míru pochopení, pomoci, zájmu, citu a času. Kromě osobního nasazení, kdy každý rodič pomáhá svému dítěti zvládnout požadavky dané učební látkou, očekává škola soulad ve výchovném působení a také pomoc v širším záběru (organizování slavností během školního roku, brigády, soboty pro rodiče, jarmarky...). Pevný rámec této spolupráci dává **Nadace pro rozvoj činnosti ZŠaSŠW. Rodiče jsou zváni na pravidelné třídní schůzky** (cca 1x za 5 týdnů), navíc mají **možnost individuálních konzultací** s třídními učiteli, učiteli praxí, výchovnými poradci, metodikem kdykoliv projeví zájem. Navíc umožňujeme rodičům **účastnit se přímo výuky.**

KONCEPCE VÝUKY A ZAPOJENÍ MINIMÁLNÍHO PREVENTIVNÍHO PROGRAMU DO VÝUKY

Waldorfská škola má snahu kromě tradičního obsahu vyučování **zajišťovat všestranný rozvoj dítěte.** Proto je velká část učebního plánu věnována praktickým a uměleckým činnostem a praktickému nácviku sociálních dovedností.

Práce dětí není motivována známkami, ale samotným zájmem dětí o danou věc. Vysvědčení má podobu slovního hodnocení. To opět podporuje individuální rozvoj žáka (oproti známkovému systému, který pouze srovnává a nezohledňuje skutečné možnosti jednotlivých žáků). Hodiny epoch, ale i ostatních předmětů se dělí na tři části- rytmickou, vyučovací a část vyprávěcí. Ve vyučování je snaha prolnout jednotlivá témata a předměty a podat tak dětem obraz světa ve vzájemných vztazích a ve vztahu k člověku. Jde o to, dosáhnout souladu mezi věděním a duchovními hodnotami. Všechny získané poznatky by měly žákům sloužit ke snadnější orientaci v praktickém životě.

Ve všech vyučovacích předmětech se uplatňuje prožitkové učení. Používají se různé sociální hry, námětové hry, dramatizace, zpěv, posilování komunikačních dovedností, zvyšování schopnosti řešit samostatně problémy, konflikty, stres, neúspěch, kritiku, akceptování mravních a morálních hodnot, děti jsou vedeny ke zdravému životnímu stylu.

BLÍŽE K PŘÍRODĚ

K uskutečňování výukových a výchovných záměrů školy slouží nadační dům v Roškopově u Staré Paky.

Celkový komplex dvou budov s pozemkem funguje jako malé venkovské hospodářství. **Žáci se zde učí postarat se nejen sami o sebe, ale i o druhé.** Nejen o spolužáky, ale i o zvířata, která zde máme k dispozici (kůň, ovce, kozy, psi, kočky, králíci). Zvykají si zde na denní rytmus a řád, který se odvíjí v souladu s rytmickým střídáním ročních období.

Příklad využití komplexu: **1.-2.ročník-osamostatňování od rodiny, nácvik sebeobsluhy**
3.roč.-řemeslná a zemědělská epocha (jak lidé stavěli domy, zrna a chléb,výchova ke zdraví)
4.-6.roč.-epochy související s pozorováním přírody
7.-9.roč.-ekologie, chemie, fyzika, biologie, lyžařský výcvik
10.-12.roč.-praxe (kování, pletení košíků,zpracování vlny, pěstitelská a chovatelská praxe), filosofie

Do komplexu celé péče jsme připojili ještě jeden objekt a pod vedením vzniklého občanského sdružení **TYMYJÁN** pomalu pracujeme na vybudování komunity v duchu camphilského hnutí.

DALŠÍ ŠKOLNÍ I MIMOŠKOLNÍ AKTIVITY A SPOLUPRÁCE

- Některé děti z naší školy se účastní **Programu Pět P.**
- Děti se individuálně účastní **arteterapií, muzikoterapií, fyzioterapií a logopedií**, které přímo na škole vedou zkušení odborníci.
- Žáci společně s učiteli navštěvují **školní orchestr**, kde se mohou setkat a přímo si zahrát na netradiční hudební nástroje.
- Přímo v budově školy mají žáci možnost navštěvovat **školní družinu** (žáci prvního stupně) a **školní klub** (pro žáky druhého stupně a Praktické školy).
- Od 4.třídy chodí děti na **hypoterapii do Toulcova dvora**, se kterým spolupracujeme i v jiných aktivitách (zájmové kroužky, jarmarky, prodejna...).
- Někteří učitelé jsou absolventi projektu **Dokážu to!** A zúčastňují se dalších vzdělávacích projektů.
- Úzce spolupracujeme se **Speciálními pedagogickými centry a Pedagogicko-psychologickými poradnami.**
- Spolupracujeme s **Policíí ČR.**
- V rámci kolegia probíhají **léčebné pohovory o dítěti z anthroposického pohledu a nauce o trojčlennosti**, ze kterých následně vycházejí terapie a postupy při vyučování.
- Na škole probíhal a opět bude probíhat **kurz Léčebné pedagogiky** vedený zahraničními speciálními pedagogy a lektory.

- Učitelé jsou pravidelně proškolení v otázce bezpečnosti a ochrany zdraví, požární bezpečnosti a poskytování první pomoci
- Učitelé se průběžně účastní speciálních seminářů Waldorfské pedagogiky, interních setkání učitelů waldorfských škol z celé republiky společně s učiteli ze zahraničí, kde konzultují a vyměňují si své zkušenosti .
- Žáci se účastní besed a přednášek pořádaných Magistrátem hl. města a obce, kde se škola nachází (prevence kriminality, zdravá strava).
- Spolupracujeme s organizací Drop In (přednášky pro žáky, rodiče, kontakty, konzultace).
- Metodik je účastníkem semináře programu Free Teens , který se zabývá prevencí HIV/AIDS, pohlavních chorob a těhotenstvím dospívajících.
- Jsme v kontaktu se společností Teen Challenge zabývající se protidrogovou prevencí.
- Spolupracujeme s různými neziskovými organizacemi a chráněnými dílnami pracujícími s postiženými (Ignis, Gavén, Vesmíra, camphil Kopisty...).
- Přímou ve škole vznikla další chráněná dílna Jinan, která vznikla za přispění grantu z Evropské unie
- V prostorách hlavního vchodu do budovy je stálá nástěnka zaměřená na prevenci, jsou zde také kontakty na školní výchovné poradce a metodika a zároveň uvedena možnost osobních konzultací.
- V prostorách, kde se žáci pohybují nejvíce se nachází též schránka důvěry.
- Škola pořádá během roku Dny otevřených dveří na všech svých pracovištích.
- Jsou pořádány Soboty pro rodiče, kde jsou propojeny přednášky s praktickými ukázkami vyučování (pracovní i umělecké bloky).
- Pravidelně jsou organizovány třídní schůzky (1x 4-6 týdnů).
- Běžné a velmi časté jsou osobní pohovory a konzultace s rodiči.
- Škola se každoročně účastní výstavy Schola Pragensia pořádané Magistrátem hl. města Prahy v Kongresovém centru.
- Na základě celoročního projektu vyjíždí vždy osmý ročník do zahraničí

PROLÍNÁNÍ MPP DO VÝUKY

Nejvíce se osvědčilo zážitkové učení, na kterém je vlastně postavena celá výuka na waldorfské škole. Běžná je také skupinová práce žáků. Waldorfská škola nepodporuje soutěživost vedoucí k egoismu. Výhodou se také ukázaly výukové bloky (epochy), v kterých se naše děti učí. V hlavních předmětech, které jsou v těchto epochách vyučovány (český jazyk, dějiny literatury, matematika, fyzika, chemie, dějepis, dějiny umění, etika, filosofie občanská nauka, biologie, nauka o zvířatech a rostlinách, zeměpis...), jsou pak vloženy klíčové kompetence prevence v rámci podpory zdraví a zdravého životního stylu do školního vzdělávacího programu.

Velkou výhodou jsou také tzv. Třídnické hodiny, kde je možné diskutovat o případných problémech jednotlivců či celého kolektivu třídy. Naše děti jsou svou výchovou vedeny k naprosté otevřenosti a nebojí se na cokoli zeptat.

Důležité jsou také hodiny **Tvořivé dramatiky**, kde běžně užíváme psychosociální techniky, žáci také společně nacvičují divadelní představení (dlouhodobé projekty), které pak hrají při různých školních slavnostech.

Důležitou úlohu mají také hodiny **Tělesné výchovy**. Zvláště žáci 5.ročníku se celý rok připravují (i v hlavním vyučování) na **Olympiádu waldorfských škol**, která se každoročně koná na přelomu května a června. Hostitelem je pokaždé jiná waldorfská škola v republice. Je to vlastně takové zakončení celoročního projektu 5.-tříd, které se celý rok zabývají tématem Starého Řecka, které se objevuje ve všech předmětech.

Žáci jsou vždy po ukončení epochy slovně hodnoceni do žákovské knížky. Vzniká tak hned zpětná vazba a průběžná informovanost rodičů, která je následně ještě rozšířena na třídních schůzkách.

Naši učitelé jsou vždy otevřeni žákům, schopni s nimi diskutovat na jakémkoliv téma a ve vyučování používat různé ověřené i alternativní techniky. Žáci jsou pak vedeni k praktickému využívání svých znalostí a praktických i sociálních dovedností. **Dle svého věku a možností (vzhledem k postižení) jsou vedeni k orientaci v sociálních vztazích, odpovědnosti za své chování. Snažíme se je vést k uvědomování si důsledků svého jednání, ke zvládnání konfliktů, přiměřené reakci na stres, neúspěch, kritiku. Měli by mít pocit důvěry ke svému nejbližšímu okolí (rodině, škole), umět pracovat ve skupině, bez strachu a nejistoty, mít v sobě vypěstovány mravní a morální hodnoty, humanistické postoje, základní právní vědomí, umět komunikovat s patřičnými úřady a se službami poskytujícími poradenskou pomoc. Rozpoznat šikanu, násilí či lidskou nesnášenlivost. Učí se základním způsobům odmítání návykových látek a mít povědomí o tom, jak se zachovat v případě jejich výskytu v jejich okolí. Žáci jsou vedeni k aktivnímu pohybu a zdravému využívání jejich volného času, zvláště pak k pracovním návykům.**

Celá koncepce waldorfské školy je vlastně velkým komunitním kruhem, kde základními principy jsou: bezpečí, důvěra, soudržnost, otevřenost a svoboda osobnostního vývoje.

PLÁN MIMOVÝUKOVÝCH AKCÍ SPOJENÝCH S MPP VE ŠKOLNÍM ROCE 2006/2007

Dále bude samozřejmě probíhat výuka dle Školního vzdělávacího programu, kde budou zapojeny klíčové body a kompetence MPP. Kromě toho však plánujeme ještě tyto další aktivity:

- **Spolupráce s obcí (Praha 4, Praha 11) v podobě vzájemných informací o dění ve škole a městské části (časopis, internet, městské vývěsky)**
- **Návštěva akcí a programů pořádaných městskou částí Prahy 4 a 11 pro školy**
- **Návštěva akcí a programů pořádaných Magistrátem hlavního města Prahy pro handicapované děti a jejich učitele**
- **Účast na výstavě Schola Pragensis pořádané Magistrátem hl. města Prahy**
- **Spolupráce s organizací Drop In – přednáška o problémech drogových závislostí u dětí a jejich rozpoznání**
- **Spolupráce s programem Free Teens – program pro žáky o HIV/ AIDS, pohlavních chorobách a těhotenství dospívajících**
- **Spolupráce s Policií**
- **Spolupráce s PPP a SPC**
- **Spolupráce s patřičnými odděleními OPD**

- Spolupráce a konzultace se sdruženími jakko např. Bílý kruh bezpečí, Dětské krizové centrum, Růžová linka, Eset, Riaps...
- Účast na Olympiádě 5. ročníků waldorfských škol
- Návštěva výstav spojených nejen s kulturou, historií..., ale také s tematikou podporující zdravý životní styl a výuky
- Návštěva divadel (dle věku dětí) spojená s tématem výuky
- Dny otevřených dveří
- Soboty pro rodiče
- Pracovní víkendy pro rodiče a děti v Nadačním domě v Roškopově
- Spolupráce s Ignisem, Gavénem a jinými spolky a organizacemi pro postižené
- Školní slavnosti spojené s různými svátky a ročními obdobími (jarmarky, vystoupení dětí...)
- **Školení učitelů o první pomoci** (Střední zdravotní škola)
- **Přednáška sexuologa pro žáky vyšších tříd**
- **Bližší spolupráce se sexuologem (víkendový projekt)**
- **Prohloubení vzdělání učitelů (akreditované přednášky- šikana, závislosti, násilí...)**

Pokud se během školního roku naskytanou další možnosti primární prevence jsme flexibilně připraveni ji zapojit do programu či se účastnit různých, pro nás vhodných programů.

Připravila Gabriela Trtílková
školní metodik prevence

EVAULACE MINIMÁLNÍHO PREVENTIVNÍHO PROGRAMU 2005/2006

- Tak jako v předešlých letech, se nám i letos velmi osvědčila naše přímá a otevřená komunikace s žáky přímo ve vyučování či v době mimoškolních aktivit. Vzhledem k tomu, že základní klíčové kompetence min. preventivního programu jsou zařazeny hlavně do hodin výuky, je vždy prostor k řešení problémů a otázek, které žáci mají.
- Ve všech vyučovacích předmětech jsme uplatňovali prožitkové učení. Používali jsme různé sociální hry, námětové hry, posilovali jsme komunikační dovednosti, vedli jsme žáky k posilování a akceptování mravních a morálních hodnot....
- Kromě hlavních předmětů (český jazyk, literatura, dějiny, biologie, nauka o přírodě, zeměpis, dějiny umění, etika, filozofie...) se nám jevily pro prevenci, jako obzvláště vhodné, hodiny tvořivé

dramatiky , třídnické hodiny, hodiny tělesné výchovy, eurytmie a bloky praxí, kde se žáci cítí nejvíce uvolněni a přístupni hovořit o různých problémech a tématech.

- V případě, kdy žáci porušili školní řád (kouření, záškoláctví, podezření na šikanu, neplnění základních školních a pracovních povinností), vedli jsme vždy s nimi osobní pohovory, kontaktovali jsme rodiče a vždy se domluvili na společném řešení a následně jsme dítě sledovali a průběžně konzultovali jeho působení s rodiči. V některých případech jsme doporučili konkrétní opatření (zájmové kroužky, psychologa, terapie...).
- Konkrétních případech jsme spolupracovali s odborem sociální péče mládeže.
- Během celého školního roku jsme průběžně na kolegiích pracovali na „pohovoru o dítěti“ z hlediska antroposofického pohledu na člověka, což je specifikum waldorfských škol. Takovýchto pohovorů je možné během školního roku udělat cca 3-5 (1 pohovor trvá většinou 5-7 týdnů). Z hlediska léčebné pedagogiky je pak možné následně navrhnout speciální terapie a speciální úkoly a práci ve vyučování.
- V rámci doprovodných programů k vyučování a prevenci se nám velmi osvědčily návštěvy divadla, výstavy, školní slavnosti, vlastní divadelní představení, školní orchestr složený ze žáků a učitelů a jeho koncertování (mimo jiné i v domově pro seniory)... Takovéto aktivity učí žáky nebýt k sobě slepí a hluchí, vážit si práce své i ostatních, nebýt lhostejný k okolnímu světu, pomáhat druhým a nacházet pomoc tam, kde by ji často nečekali.
- Pro žáky 8. ročníku jsme připravili besedu s odborníky z oboru sexuologie (soukromé sexuologické centrum GONA s.r.o.), kde se velmi osvědčil milý a vstřícný přístup odborníků k našim žákům.
- Nedílnou součástí prevence se nám osvědčily praxe a pobyty žáků na našem školním statku v Roškopově u Staré Paky. Žáci se tam učí postupně připravovat na alespoň částečně samostatný život (vzhledem k jejich postižení). Formou pracovní terapie, kdy se snažíme tlumit tendenci rafinované manipulace technickými vymoženostmi, klademe důraz na osobní kontakt v malé skupině, posilujeme oblast sociálního citění a komunikace a snažíme se vést žáky k základním životním hodnotám a hygieně. Naši žáci zde mají možnost pracovat v lese, na poli, se zvířaty, pomáhat s přípravou jídel, nakupovat, uklízet , vyzkoušet si a naučit se základům klasických řemesel (kování, předení, košíkářství, pěstitelství...). Život a práce v takovéto komunitě se nám jeví jako nejvíce úspěšné zvláště pak z hlediska prevence sociálně patologických jevů.
- I v letošním roce pokračovaly osvědčené osobní pohovory a konzultace žáků se školním metodikem prevence.
- Ke komunikaci s rodiči patřily a patří pravidelné třídní schůzky a průběžné slovní hodnocení v žákovských knížkách a sešitech, ale také soukromé individuální pohovory s rodiči v případech, pokud si to rodiče vyžádají. Jsme vždy k takovýmto hovorům otevření. Problémem se nám však jeví někdy nedostačující zájem zvláště velmi pracovně vyčerpánými rodiči a rodičů, kteří stále ještě těžce zvládají fakt, že jejich dítě je nějakým způsobem handicapované.
- Stále monitorujeme skupinku „žáků-kuřáků“, která se prakticky nerozšířila, díky jasným pravidlům a domluvám (jedná se převážně o žáky Praktické školy - pokud musí kouřit, tak po vyučování, mimo budovu, nesmí být při tom žáci nižších tříd, nesmí nabízet ani kupovat cigarety mladším a o kouření jsou srozuměni rodiče). Také hovoříme otevřeně o následcích, problémech...(viz vyučování).
- V tomto školním roce jsme řešili otázku šikany, výskytu marihuany a napadení žáků na ulici. Tyto problémy byly nahlášený na OPD a předány příslušným orgánům Policie ČR k prošetření. Pouze jeden tento případ se vyskytl přímo na naší škole a díky oznámení na Policii se již více neopakoval. Problémová žákyně navíc ukončila studium na naší škole. Ostatní případy, které se staly mimo školu, se také již neopakovaly, postižení žáci dochází na konzultace a snažíme se zvýšit jejich bezpečnost větším dohledem.
- Vzhledem k sídlištnímu umístění školy se v její blízkosti občas vyskytují osoby znečišťující její okolí a svým chováním ohrožující naše žáky.
Požádali jsme tedy místní policii o častější obchůzky a kontroly v blízkosti školy.
- Bohužel je stále problém získat pro otázky prevence organizace, které mají zkušenosti s prací s dětmi se sníženým intelektem. Jejich pořady by měly být takovýmto dětem srozumitelné, měly by je zaujmout např. hrou, příběhem, hudbou... Neměly by být zaměřeny jen na rozumovou složku, taková prevence se u takovýchto dětí májí účinkem. Věříme, že se nám do budoucna podaří nalézt vyhovující lektory a organizace.

V Praze 10.10.2006